

การกำกับดูแลองค์กรและสร้างประโยชน์ให้สังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Governing the Organization and Creating Benefits for Society for Sustainable Development

ภัทรศรี อินใจ

มหาวิทยาลัยรังสิต

Phattarasri Injai

Rangsit University, Thailand

E-mail pattarasri03@hotmail.com

Received: June 3, 2024; Revised: August 16, 2024; Accepted: August 19, 2024

บทคัดย่อ

การกำกับดูแลกิจการที่เป็นไปเพื่อการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งคณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล ยังสามารถแข่งขันได้และมีผลประโยชน์ที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว. ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเป็นแนวคิดยุคใหม่ด้วยการยึดหลักการที่ว่า การทำสิ่งที่ดีและทำให้ดีหรือกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ เช่น การกระทำในเรื่องที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร การเลือกทำในกิจกรรมที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อสร้างเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ขององค์กร แนวคิดการดำเนินงาน กิจกรรมการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรที่แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบด้วยความเต็มใจและเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้มนุษย์ในสังคมไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เป็นการการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ภายใต้ศักยภาพของระบบนิเวศวิทยาของโลก การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่บูรณาให้เกิดองค์รวม คือ องค์กรประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ คือ ธรรมชาติแวดล้อมกับเศรษฐกิจจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าเป็นภาวะยั่งยืนทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสภาพแวดล้อม การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้มนุษย์เป็นแกนกลางการพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างคนธรรมชาติ และสรรพสิ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ไม่ทำลายล้างกันทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

องค์ความรู้

ในการดำเนินการกำกับดูแลขององค์กรต้องมี ความรับผิดชอบในการกระทำของผู้นำองค์กร ความรับผิดชอบต่อกลยุทธ์ขององค์กร ความรับผิดชอบด้านการเงิน ความโปร่งใสในการดำเนินการ การประเมินผลการวิเคราะห์ผลการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการปกป้องผลประโยชน์ และการสืบทอดตำแหน่งที่กิจการ

สรุปโดยย่อ

การกำกับดูแลกิจการ ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสีย เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรที่แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบด้วยความเต็มใจและเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้มนุษย์ในสังคมไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เป็นการการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ภายใต้ศักยภาพของระบบนิเวศน์วิทยาของโลกด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การกำกับดูแล; การสร้างประโยชน์; การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

Corporate governance in order to create sustainable value for the business In addition to building confidence for investors The board should supervise the business to lead to results. Can still compete and have good operating results by taking into account long-term effects. Conduct business ethically Respect the rights and be responsible to shareholders and stakeholders. beneficial to society and develop or reduce negative impacts on the environment and can adapt under the changing factors to modern concepts by adhering to the principle that Doing good things and doing good things or doing things that should be done, such as doing things that are consistent with the organization's values. Carry out activities in accordance with the organization's goals. Choosing to do activities that are consistent with the product or service to create the identity or identity of the organization. Operation concept Operational activities and the performance of personnel in the organization who show responsibility towards society and the environment in many forms with willingness and generosity towards one another. So that humans in society are not taken advantage of and can live together happily. It is about improving the quality of human life under the potential of the world's ecology. sustainable development It is a development that is integrated to create a whole, that is, all related elements come together to be completely integrated. And it has another characteristic, which is that it is balanced, that is, the natural environment and the economy must be integrated together. It will create a condition that is called sustainable both economically and environmentally. Environmental protection goes hand in hand with economic development. Using humans as the center of development to create balance. between people, nature, and all things in order to live together with mutual support Without destroying each other, everything in the world will live together peacefully. Truly affecting sustainable development.

Knowledge

In order to carry out the governance of the organization, there must be Responsibility for the actions of organizational leaders Responsibility for corporate strategy Financial responsibility Transparency in operations Evaluation of the analysis of information disclosure results Including protecting interests and succession of positions at the business.

Brief summary

corporate governance Conduct business ethically Respect the rights and be responsible to shareholders and stakeholders. beneficial to society and develop or reduce negative impacts on the environment. and can adapt under changing factors and the performance of personnel in the organization who show responsibility towards society and the environment in many forms with willingness and generosity towards one another. So that humans in society are not taken advantage of and can live together happily. It is about improving the quality of human life under the potential of the world's ecology through sustainable development.

Keywords: Governance; Creating Benefits; Sustainable Development

บทนำ

เป้าหมายในการประกอบธุรกิจคือ การสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้เป็นเจ้าของเงินทุน (ผู้ถือหุ้น) และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กิจการในระยะยาว ทั้งนี้ หากเป็นการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กซึ่งผู้เป็นเจ้าของเงินทุนและผู้บริหารมักเป็นบุคคลคนเดียวกัน ดังนั้น การตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจหากไม่ประสบความสำเร็จ บุคคลดังกล่าวก็ต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว แต่ในกรณีที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งจัดหาเงินทุนจากสาธารณะชนในวงกว้าง เช่น บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ การตัดสินใจของผู้บริหารมีเพียงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของกิจการ ยังส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้น ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอื่น ดังนั้น จึงต้องมีเครื่องมือหรือ กลไกบางอย่างที่จะช่วยทำให้การประกอบธุรกิจมีโครงสร้างความสัมพันธ์และแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนและบรรดาเป้าหมายที่กล่าวข้างต้น คือ การกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล (Corporate Governance: CG) ทั้งนี้ มีความเชื่อว่ากิจการที่ดำเนิน ธุรกิจตามหลักการกำกับดูแลกิจการจะส่งเสริมหรือสร้างผลการดำเนินงานที่ดีให้แก่กิจการ (Zahroh and Hamidah, 2017) ซึ่งมีการพิสูจน์ความเชื่อดังกล่าวผ่านงานวิจัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถหา ข้อสรุปได้ชัดเจน

สำหรับเครื่องมือการจัดการที่ได้รับความนิยมมีมากมาย อาทิเช่น การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ระบบมาตรฐานคุณภาพ การรื้อปรับระบบ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การประเมินผลองค์การแบบสมดุล การจ้างหน่วยงานภายนอก การบริหารการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาคุณภาพการจัดการภาครัฐ และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility : SR) ทั้งนี้เนื่องจากเอสอาร์หรือซีเอสอาร์ เป็นแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่แสวงหากำไร องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร หรือองค์กรภาครัฐก็ตาม ต่างก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมกันทั้งนั้น

การกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ

ความหมายของการกำกับดูแลกิจการ ความหมายเดิมที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา “การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่าง คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและ เพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย” แต่สำหรับความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ปรากฏในหลักการกำกับดูแลกิจการสำหรับบริษัท จดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560 (Corporate Governance Code for Listed Companies 2017 หรือเรียกโดย ย่อว่า CG Code) เป็นต้นมา “การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับ การตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึง (1) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (2) การกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ และ (3) การติดตามประเมิน และดูแลการรายงานผลการดำเนินงาน” รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล (Ensure Disclosure and Financial Integrity) หลักปฏิบัติย่อย:

1. คณะกรรมการมีความรับผิดชอบต่อในการดูแลให้ระบบการจัดทำรายงานทางการเงินและ การเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ถูกต้อง เพียงพอ ทันเวลา เป็นไปตามกฎเกณฑ์ มาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
2. คณะกรรมการควรติดตามดูแลความเพียงพอของสภาพคล่องทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้
3. ในภาวะที่กิจการประสบปัญหาทางการเงินหรือมีแนวโน้มจะประสบปัญหา คณะกรรมการควรมั่นใจว่ากิจการมีแผนในการแก้ปัญหาหรือมีกลไกอื่นที่จะสามารถแก้ปัญหา ทั้งนี้ ภายใต้การคำนึงถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย การประชุมหาข้อยุติวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้ง

แต่ถ้าหากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็น ตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น (M. Chabachib et al., 2020) กล่าวคือ หากผู้บริหารตัดสินใจดำเนินงาน โดยคำนึงถึงเฉพาะประโยชน์ส่วนตน เช่น การถ่ายโอนทรัพยากรของกิจการไปเป็นของตนในรูปแบบผลประโยชน์ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นต้น ก็ทำให้ความมั่นคงของกิจการลดลง และท้ายที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของ ผู้ถือหุ้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการ

ประกอบธุรกิจคือ คณะกรรมการบริษัท (Board of Directors: BODs) ดังนั้น กลไกการกำกับดูแลกิจการ จึงให้ความสำคัญกับ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในฐานะผู้นำองค์กรที่จะสร้างคุณค่าให้แก่กิจการได้อย่าง ยั่งยืน โดย คณะกรรมการมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกิจการที่เป็นไปเพื่อสร้าง คุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน 2. ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการมีคณะกรรมการที่เอื้อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนด ดูแล และพัฒนาผู้บริหาร (ฝ่ายจัดการ) และพนักงานในองค์กรให้มีความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบ ธุรกิจอย่างรับผิดชอบ 3. ติดตามและเปิดเผยข้อมูล โดยดูแลให้มีระบบการ ควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่ เหมาะสม การรักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผย ข้อมูล ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ถือหุ้นและ การสื่อสารกับผู้ถือหุ้น

วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลกิจการ

การกำกับดูแลกิจการที่เป็นไปเพื่อการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้าง ความ เชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งคณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล (Governance Outcome) อย่างน้อย ดังต่อไปนี้

1. สามารถแข่งขันได้และมีผลประกอบการที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว (Competitiveness and Performance with Long-term Perspective)
2. ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วน ได้เสีย (Ethical and Responsible Business)
3. เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม (Good Corporate Citizenship)
4. สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (Corporate Resilience)

ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility: SR) คือ ความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อผล กระทบ ที่เกิดจากการตัดสินใจและกิจกรรม (รวมถึงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ) ขององค์กร ต่อ สังคมและสิ่ง แวดล้อม ที่ปฏิบัติอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม

คำว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคม” มีหลากหลายแนวคิด ดังนี้ Crane, Matten and Spence (2008) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง แนวคิดขององค์กรดำเนินกิจกรรมที่ตระหนักถึงสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียโดยมีพื้นฐานความสมัครใจหรือการอาสา

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2551) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความหมาย 3 ลักษณะ คือ 1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานขององค์กรที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม 2) เป็นพันธะผูกพันอย่างเนื่อง และ 3) มีฐานคติจากความสมัครใจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ได้ให้ความหมายของการรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง แนวคิดขององค์การในการดำเนินกิจกรรม การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการและดำเนินการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะสะท้อนอยู่ในกระบวนการประกอบธุรกิจ เช่น กระบวนการผลิตหรือบริการ การดูแลบุคลากรในองค์การและครอบครัวอีกทั้งการดูแลสังคม ชุมชน และในหลายองค์การอาจมีการตั้งเจอนำให้กับผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ผู้ลงทุน รัฐบาล หรือให้องค์การพัฒนาชุมชนร่วมกันดูแลรับผิดชอบต่อสังคม

สถาบันไทยพัฒน์ (2555) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อสังคมว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายนอกหรือภายในขององค์การที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกลด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การ หรือทรัพยากรภายนอกองค์การ เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อสังคม หมายถึง แนวคิดการดำเนินงาน กิจกรรมการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การที่แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบด้วยความเต็มใจและเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้มนุษย์ในสังคมไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

แนวคิดการสร้างควมรับผิดชอบต่อสังคม

1. แนวคิดแบบดั้งเดิม (Traditional Approach) เป็นแนวคิดที่ใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปี ค.ศ. 1990 ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกองค์การ โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า “การทำดีเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดี” (Doing good to look good) เช่น การให้ความช่วยเหลือ การบริจาคเงินเพื่อการกุศลตามความประสงค์ของผู้บริหารและคณะกรรมการบริหาร

2. แนวคิดแบบใหม่ (A New strategic Approach) เป็นแนวคิดยุคใหม่ด้วยการยึดหลักการที่ว่า “การทำสิ่งที่ดีและทำให้ดี” (doing well doing good) หรือกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ เช่น การกระทำในเรื่องที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์การ ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ การเลือกทำในกิจกรรมที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อสร้างเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ขององค์การ

ประเภทความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งออกเป็นประเภทของความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ 4 ด้าน

1. ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคนเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงผลกำไรมากนัก 5

2. ความรับผิดชอบด้านกฎหมาย (Legal Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ

3. ความรับผิดชอบด้านจริยธรรม (Ethical Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำที่คำนึงถึงความถูกต้อง ความยุติธรรม ความเป็นธรรม หลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย

4. ความรับผิดชอบด้านการกุศล (Philanthropic Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นองค์กรที่ดี มีการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนอย่างเป็นธรรม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ส่วน เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2550) ได้แบ่งความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 7 ประเภท

1. ความรับผิดชอบต่อชุมชน (Community Responsibilities) เป็นเรื่องการผลิตสินค้าหรือบริการที่ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยไม่ทำให้ชุมชนเสื่อมโทรมและมอมเมาคนในชุมชน

2. ความรับผิดชอบต่อสุขภาพและสวัสดิการของประชาชน (Health and Welfare Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการไม่ผลิตสินค้าหรือให้บริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น การผลิตสุรา อาหาร เวชภัณฑ์หรือบุหรี่ยี่ห้อหรือบุหรี่ยี่ห้อ หรือมีคำเตือนผู้บริโภค เช่น บุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

3. ความรับผิดชอบด้านการศึกษา (Education Responsibilities) เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชน การใช้สินค้าหรือการให้บริการ

4. ความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชน (Human Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับส่วนบุคคล การใช้แรงงานผิดกฎหมาย (การใช้แรงงานเด็ก) ความรับผิดชอบต่อบุคคลที่ประสงค์ที่จะแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนต่อสินค้าหรือบริการ

5. ความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอันตราย เช่น ทั่วไปปล่อยน้ำเสียหรือสารเคมีลงสู่แม่น้ำลำคลอง ช่วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการปลูกป่า

6. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (Consumer Responsibilities) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสินค้า ของลูกค้าให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน การรับคืนสินค้าที่ด้อยคุณภาพ รับประกันคุณภาพ

7. ความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรม (Culture Responsibilities) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการที่ตระหนักถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ หรือข้อกำหนดทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ไม่กระทำการหมิ่นศาสนาหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมขององค์กรต่างๆ มีหลายประเภท แต่ถ้าจะแบ่งความรับผิดชอบหลัก สามารถแบ่งความรับผิดชอบ 3 ประเภท คือ ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบด้านสังคม และความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ส่วนผู้เขียนมองว่า ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมขององค์กรต่างๆ แบ่งได้เป็น 5 ด้านคือ

1. ความรับผิดชอบด้านสังคม (Social Responsibilities) เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลคนในสังคม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
2. ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities) เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นอยู่ การมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน และการดูแลในเรื่องสิ่งอุปโภคและบริโภคที่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ผลิตและผู้จำหน่าย
3. ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Responsibilities) เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งมีระบบการประกันสังคม
4. ความรับผิดชอบด้านคุณธรรม (Moral Responsibilities) เป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนในสังคม และยกย่องเชิดชูคนดีให้เป็นที่ยอมรับ
5. ความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Responsibilities) เป็นการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำว่า “การพัฒนา” (Development) หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วย การกระทำและนโยบายที่ถูกออกแบบมาเพื่อเพิ่ม เติบโต และปรับปรุงสุขภาวะให้กับประชาชนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีคุณภาพในทุกประเทศและภูมิภาคที่อยู่อาศัย

ส่วนคำว่า “ความยั่งยืน (Sustainability)” คือการดำเนินชีวิตรวมถึงการผลิตที่ยึดโยงกับเป้าหมายที่ทุกคนห่วงใยใส่ใจระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางชีววิทยาซึ่งมีข้อจำกัดที่ต้องร่วมกันดูแล (Jonh Blewitt, 2015) ในปี 2008 Blewitt ได้ให้คำนิยาม การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ไว้ว่าเป็นเรื่องง่ายๆ ที่สะท้อนถึงแนวคิด “อนาคตย่อมดีกว่า ถูกสุขภาวะดีกว่าปัจจุบัน”

เมื่อปี ค.ศ. 2003 ธนาคารโลก ให้คำนิยาม “Sustainable development” ไว้ว่า แนวความคิดและแนวปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความสมานฉันท์ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้คน

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ทศนะในการมองโลก (Worldview) ที่ได้กลายมาเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของทุกคนที่ตระหนักร่วมกัน และกลายมาเป็นค่านิยมที่ดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม และทุกสังคม โดยให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในธรรมรวมถึงความเป็นไปของสรรพสิ่งที่อยู่นอกตัว และเข้าใจในจักรวาลที่กว้างไกลออกไปแผ้วรอบและรัศมี เชื่อมโยงถึงกันทั้งโลก

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ภายใต้ศักยภาพของระบบนิเวศน์วิทยาของโลก การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่บูรณาให้เกิดองค์รวม คือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ คือ ธรรมชาติแวดล้อมกับเศรษฐกิจจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าเป็นภาวะยั่งยืนทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสภาพแวดล้อม การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้มนุษย์เป็นแกนกลาง การพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างคนธรรมชาติ และสรรพสิ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ไม่ทำลายล้างกันทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ปัญหาในการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ความต้องการการบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่สมเหตุสมผล ฟุ่มเฟือยเป็นเหตุให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตและบริการที่เกินพอดี เกินความต้องการของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีของเหลือทิ้งเป็นมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมมาก และทำให้คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมขาดสมดุล แม้จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

2. การที่ชุมชนไม่เข้มแข็ง วัฒนธรรมและแนวความคิดผิด ๆ มาจากต่างประเทศ เกี่ยวกับความฟุ่มเฟือย วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ทั้งยังขาดการอบรม ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นสังคมบริโภค กอบโกย สะสม เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่สูญเปล่า ทำให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจเกิดความขัดแย้งทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างรุนแรง

3. การเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศ ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันและเครือข่ายทางธุรกิจของประเทศ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปลายปี 2540 เป็นบทเรียนที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่พึ่งพิงอยู่กับทุนต่างประเทศโดยขาดรากฐานที่มั่นคงภายใน ทำให้เกิดการล่มสลายของระบบอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นอกจากนั้นการเปิดรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเคมี และอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานมาก เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและกระดาษ โดยไม่มีกลไกหรือมาตรการที่เข้มแข็งในการตรวจสอบผลกระทบของอุตสาหกรรมเหล่านี้ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

4. นโยบายการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในอดีต ทำให้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขนาดใหญ่จำนวนมาก โดยขาดการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรเป็นฐานการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย เกินอัตราการฟื้นตัวของระบบธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของระบบนิเวศ

จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างมาก เพราะนำเอาวัฒนธรรมตะวันตก และระบบทุนนิยมเข้ามาบริหารประเทศ ทำให้เกิดสภาพที่เสื่อมโทรมแทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิต ศีลธรรม คุณธรรม ถือเป็นความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่ทำให้เกิดคุณภาพของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนชนตลอดไป

1. ด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดคุณภาพของการพัฒนา คือ เศรษฐกิจที่มีรากฐานมั่นคง มีขีดความสามารถในการแข่งขันและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวคิดหลัก

2. สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของสังคม ที่ให้มนุษย์ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และให้รวมถึงศาสนาธรรม ซึ่งเป็นระเบียบจิตใจของคนในสังคมที่ทำให้สังคมอยู่ได้โดยสงบสุข

3. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศน์ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ ขึ้นกับความสมดุล หรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ

4. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศน์ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ ขึ้นกับความสมดุลหรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ

ความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับจุดมุ่งหมายการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตลอดไป

องค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน วัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวคิดของ Edward Barbier คือ การบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ให้ได้ดีที่สุด และโดยที่สังคมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่สูงสุดในทุกส่วนประกอบได้ จึงจำเป็นต้องยอมลดเป้าหมายในบางองค์ประกอบ เพื่อให้เป้าหมายในองค์ประกอบอื่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดลำดับความสำคัญระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าจะให้องค์ประกอบใดมีลำดับความสำคัญที่สูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ถ้าให้ลำดับความสำคัญทางด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอันดับแรก ก็อาจต้องชดเชยด้วยการให้เป้าหมายทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมลดลง

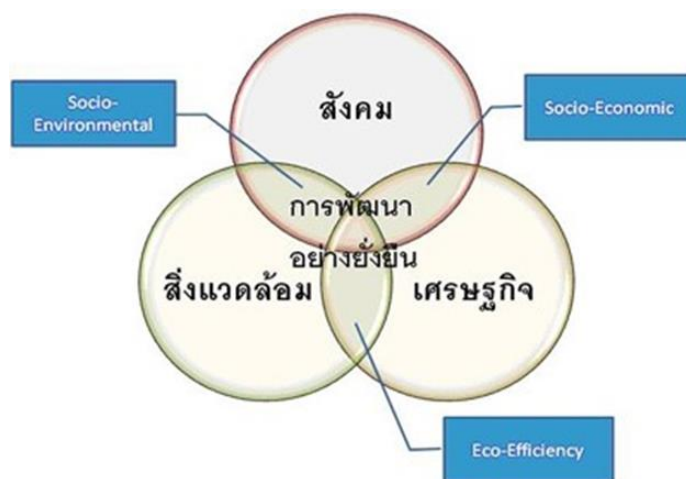
1. ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมต้องสร้างความเจริญเติบโตที่ทำให้เกิดกระจายได้ที่เหมาะสม ในขณะที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ทุนมนุษย์และทุนธรรมชาติเป้าหมายพื้นฐาน 3 ประการของระบบเศรษฐกิจ คือ

- 1) การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้าและบริการ
- 2) การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน
- 3) ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพิ่มขึ้น

เป้าหมายพื้นฐาน 3 ประการนี้จะต้องดำเนินการในแนวทางที่ยั่งยืน

2. สังคมของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น จะต้องวางอยู่บนรากฐานของ 2 หลัก คือ หลักการความยุติธรรม และหลักการความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของคนในสังคมจะต้องมีความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์อื่นๆ เช่น อาหาร สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัยและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความเป็นธรรมในสังคมนี้นับยะถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนในด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างผลิตภาพให้แก่สังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป้าหมายทางสังคมทั้งด้านของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเป็นธรรมในสังคม ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบความสำเร็จ

3. ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุอันเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ควรจะต้องดำรงอยู่ที่ทำให้ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศของโลกจะไม่ถูกระทบกระเทือน

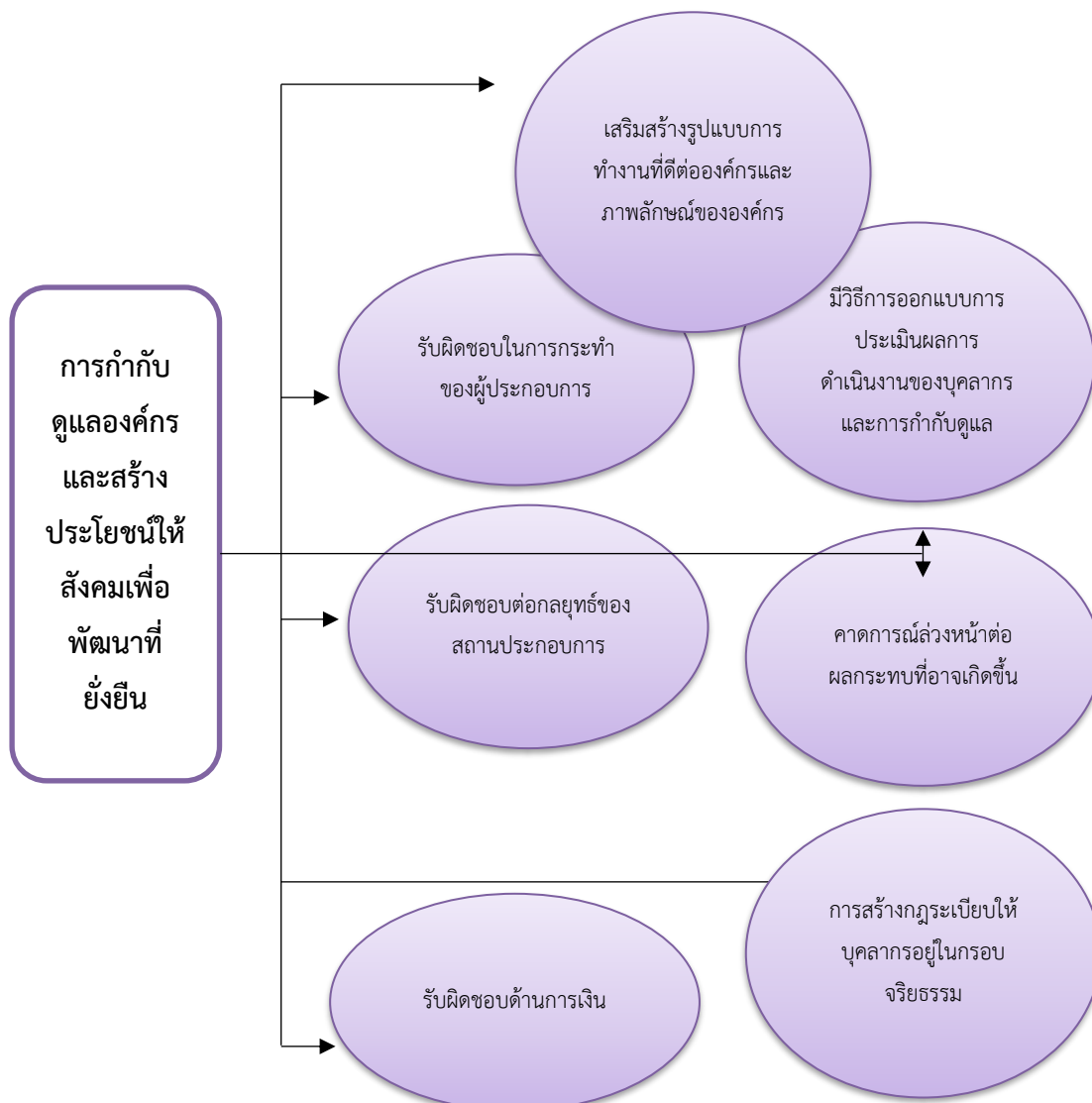

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากภาพแสดงส่วนประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะต้องประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก อันได้แก่ ส่วนของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์และพึ่งพาซึ่งกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นในส่วนที่ทับซ้อนกันของ 3 องค์ประกอบหรือพื้นที่ที่แรเงาในภาพ กล่าวคือ มีการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และมีการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วยในขณะเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

ในการดำเนินการกำกับดูแลขององค์กรต้องมี ความรับผิดชอบในการกระทำของผู้นำองค์กร ความรับผิดชอบต่อกลยุทธ์ขององค์กร ความรับผิดชอบด้านการเงิน ความโปร่งใสในการดำเนินการ การประเมินผลการวิเคราะห์ผลการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการปกป้องผลประโยชน์ และการสืบทอดตำแหน่งที่กิจการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องมีวิธีการออกแบบการประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร และการกำกับดูแล เพื่อพัฒนาปรับปรุงองค์กร ทั้งระบบการนำองค์กรและทิศทางระบบการจัดการของบุคลากรในอนาคต และทิศทางในการดำเนินการที่เกิดผลกระทบเชิงลบต่อองค์กร ต้องคาดการณ์ล่วงหน้าต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานของบุคลากรในอนาคต ควรมีวิธีในการเตรียมการในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้สำเร็จสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะสามารถจะดำเนินการได้ มีตัววัดที่สำคัญในการดำเนินการให้เกิดทิศทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนในการดำเนินการที่สอดคล้องกับการบริหารองค์กรที่ดี รวมถึงการสร้างกฎระเบียบให้บุคลากรอยู่ในกรอบจริยธรรมและการดำเนินการที่เสริมสร้างรูปแบบการทำงานที่ดีต่อองค์กรและภาพลักษณ์ขององค์กร สามารถอธิบายตามแผนภาพดังต่อไปนี้

สรุป

ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเป็นแนวคิดยุคใหม่ด้วยการยึดหลักการที่ว่า การทำสิ่งที่ดีและทำให้ดีหรือกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ เช่น การกระทำในเรื่องที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร การเลือกทำในกิจกรรมที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อสร้างเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). *เครื่องมือการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รัตนไตร.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2550). *การจัดการสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- สถาบันไทยพัฒน์. (2555). *รายงานเพื่อความยั่งยืน Report Your CSR Update*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *ความรับผิดชอบต่อสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ก.พล พิมพ์ (1996) จำกัด.
- Jonh Blewitt, (2015). The Impact of Corporate Governance on Firm Performance during The COVID-19 Pandemic: Evidence from Malaysia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 8 (2), 943-952.
- M. Chabachib et al., (2020). Corporate Governance, Firm Performance and Capital Structure: Evidence from Indonesia. *Research in World Economy*. 11 (1), 48-55.
- Zahroh and Hamidah, (2017). The Role of Corporate Governance in Firm Performance. SHS Web of Conferences. *Online*. Retrieved September 3, 2023, from: <http://DOI:10.1051/shsconf/20173413003>.